

۶ تفکر (۲) حل مسئله

فعالیت ۱-۶ صفحه ۱۳۷ کتاب درسی

شما با دو مثال روبه‌رو شدید که در آنها فعالیت ذهنی فرد از نوع تصمیم‌گیری بوده است. شما نیز چند نمونه از «تصمیم‌گیری» خود را بنویسید. تصمیم‌گیری‌های خود را با دو دانش‌آموز دیگر مقایسه کنید. به نظر شما کدام تصمیم‌گیری دشوارتر است؟ چرا؟

(۱) تصمیم‌گیری در مورد انتخاب لباس برای شرکت در جشنی خاص
(۲) تصمیم‌گیری درباره‌ی انتخاب رشته تحصیلی در دانشگاه

تصمیم‌گیری دوم دشوارتر است، زیرا عوامل زیادی در انتخاب وجود دارد و آینده زندگی به آن بستگی دارد.

سؤال صفحه ۱۴۰ کتاب درسی

به نظر شما آیا تصمیم‌گیری فردی انسان مانند تصمیم‌گیری گروهی اوست یا با آن متفاوت است؟ چرا؟ اگر تعداد اولویت‌ها زیاد (پیچیده) باشد و موضوع اهمیت فراوان داشته باشد (تصمیمات مهم پیچیده)، سخت‌ترین حالت تصمیم‌گیری پیش می‌آید؛ چون به مدیریت و برنامه‌ریزی و تحلیل عوامل متعدد برای رسیدن به تصمیم درست نیاز می‌شود.

فعالیت ۲-۶ صفحه ۱۴۰ کتاب درسی

با توجه به چهار مثال زیر، نوع تصمیم‌گیری‌ها را مشخص کنید.

نوع تصمیم‌گیری		
معمولی ساده	انتخاب بهترین دروازه‌بان از بین دانش‌آموزان مدرسه	موقعیت ۱
مهم ساده	انتخاب رشته‌ی تحصیلی از بین دو رشته‌ی نظری و فنی	موقعیت ۲
مهم پیچیده	انتخاب همسر آینده	موقعیت ۳
معمولی ساده	انتخاب غذای مورد نظر در یک غذاخوری	موقعیت ۴

سؤال صفحه ۱۴۱ کتاب درسی

دوست رضا در ذهن خود چه می‌گوید و نگران چه چیزی است؟ او نگران باختن و ضرری است که در صورت شرکت در بازی باید پرداخت کند و با خود می‌گوید برای فرار از خطر بهتر است پیشنهاد رضا را رد کند.

فعالیت ۳-۶ صفحه ۱۴۲ کتاب درسی

به انتخاب دبیر کلاس، دو دانش‌آموز یک بسته هدیه حاوی ۵ بادکنک و چند قلم از نوشت‌افزار درسی را تهیه کنند. یکی از دانش‌آموزان از دیگری بخواهد بادکنک‌ها را باد کند، هرچه بیشتر باد کند، یک هدیه بیشتر می‌گیرد. اگر بادکنکی ترکید، باید همه هدایای قبلی را پس دهد. نتایج آزمایش را به کلاس ارائه دهید.

فعالیت ۴-۶ صفحه ۱۴۴ کتاب درسی

به تصمیم‌گیری‌هایی که در سه ماه اخیر داشته‌اید فکر کنید. یک تصمیم‌گیری تکانشی را بنویسید و پیامد ناگوار آن را مشخص کنید. یک دانش‌آموز، در صورت تمایل، تصمیم تکانشی خود را مطرح کند. پاسخ پیشنهادی: در بازدید از یک مکان تفریحی تصمیم گرفتیم با وجود احساس ترس سوار زیپ لاین شوم. ولی در نیمه‌ی راه وحشت‌زده شدم و تحمل ادامه مسیر را نداشتم.

فعالیت ۵-۶ صفحه ۱۴۵ کتاب درسی

آیا تا به حال تصمیم‌گیری مبتنی بر احساسات و هیجانات داشته‌اید؟ یک مورد را بنویسید و پیامدهای ناگوار آن تصمیم را برای دانش‌آموزان کلاس تعریف کنید.

تصمیم احساسی: یکی از دوستانم بدون اطلاع خانواده‌اش از منزل خارج می‌شد و به گشت و گذار در مکان‌های عمومی می‌پرداخت. یک شب او از من درخواست کرد به والدینش بگویم که وی میهمان منزل ما است و من با یک تصمیم‌گیری هیجانی موافقت کردم و دوستانم در آن شب تصادف کرد. پیامدهای منفی تصمیم احساسی: مطلع شدن والدین او، مؤاخذه شدن من توسط والدینم و مطلع شدن مسئولین مدرسه از ماجرا

فعالیت ۶-۶

صفحه ۱۴۶ کتاب درسی

آیا تا به حال تصمیم‌گیری از نوع وابسته داشته‌اید؟ یک مورد را بنویسید. نتیجه آن را برای دیگر دوستان تعریف کنید. پاسخ پیشنهادی: در دوره‌ی ابتدایی به یکی از دوستانم بسیار علاقه‌مند بودم و سعی می‌کردم انتخاب‌هایم را با علایق او انطباق دهم. با این که در ورزش والیبال بیش از بسکتبال استعداد داشتم برای بودن با دوستم ورزش بسکتبال را ادامه دادم. پیامدهای منفی تصمیم احساسی: عدم موفقیت در ورزش بسکتبال، دور شدن از ورزش والیبال

فعالیت در منزل
در متون دینی همواره به پرهیز از تصمیم‌گیری احساسی اشاره شده است. با مراجعه به قرآن کریم، یا سخنان بزرگان دینی، یک متن کوتاه در این باره یادداشت کنید و برای دیگر هم‌کلاسی‌ها بخوانید.

تصمیم احساسی: پیامبر اکرم (ص): خشم و غضب، ایمان را فاسد می‌کند؛ همان‌طور که سرکه، عسل را فاسد می‌کند. پیامدهای منفی تصمیم احساسی: تصمیم‌گیرنده خشمگین، علاوه بر عدم دسترسی به هدف‌های خود آنچه را که اختیار دارد نیز از دست می‌دهد.

فعالیت ۶-۷

صفحه ۱۴۷ کتاب درسی

برای سبک تصمیم‌گیری اجتنابی در زمینه درس خواندن، نمونه‌ای ذکر کنید و بگویید این سبک چه پیامدهایی برای شما داشته است؟ تصمیم‌گیری اجتنابی: سال گذشته در درس عربی با افت زیادی روبه‌رو بودم و تصمیم‌گرفتم در کلاس‌های تقویتی عربی شرکت کنم. اما هر ترم ثبت نام و شرکت در کلاس را به تعویق می‌انداختم.

پیامدهای منفی تصمیم‌گیری اجتنابی: نتوانستم در امتحان خرداد موفق باشم و مجبور به شرکت مجدد در امتحانات شهریورماه شدم.

فعالیت ۶-۸

صفحه ۱۴۸ کتاب درسی

فعالیت در منزل

شما در این درس با انواع سبک‌های تصمیم‌گیری آشنا شدید. برای هر یک مثال بزنید. سبک تصمیم‌گیری تکانشی: ترک تحصیل در هنگام افت تحصیلی.

سبک تصمیم‌گیری احساسی: ادامه‌ی دوستی به علت ترحم به دیگری.

سبک تصمیم‌گیری اجتنابی: عدم اجرای دستور غذایی پزشک، تصمیم به نخوردن نوشابه با توجه به مضرات آن.

سبک تصمیم‌گیری وابسته: تصمیم به کشیدن سیگار برای همراهی با دوست محبوب خود، تصمیم به همراهی دوست خود تا پاسی از شب در پارک.

سبک تصمیم‌گیری منطقی: رد یک پیشنهاد کاری پرسود به علت وجود خطرات پیرامون آن.

فعالیت ۶-۹

صفحه ۱۴۹ کتاب درسی

با یک مثال، مراحل تصمیم‌گیری را یک‌به‌یک اجرا کنید. سعی کنید مثال تان واقعی باشد؛ مانند خرید یک رایانه، یا یک شلوار و یا پاسخ پیشنهادی:

مرحله ۱: شناسایی و تعریف تصمیم مورد نظر مانند خرید یخچال

مرحله ۲: شناسایی تعداد انتخاب‌ها یا اولویت‌های آن تصمیم، مانند یخچال ایرانی از بین پنج برند معتبر.

مرحله ۳: بیان ویژگی‌های هر انتخاب یا اولویت، مانند حجم، رنگ، میزان مصرف برق و ...

مرحله ۴: ارزیابی پیامدهای هر انتخاب یا اولویت، مانند کارایی زیاد و تناسب با اندازه آشپزخانه

مرحله ۵: اجرای بهترین اولویت، مانند انتخاب یخچال با برند برتر

مرحله ۶: تعهد و پایبندی به اجرای اولویت مورد نظر، مانند آشنایی با طرز کار و روش‌های استفاده و مراقبت

مرحله ۷: بررسی پیامدها و نتایج اجرای اولویت مورد نظر، مانند استفاده بهینه و ابراز رضایت از محصول.

سؤال

صفحه ۱۵۰ کتاب درسی

به نظر شما علاوه بر عوامل فوق، چه عوامل دیگری مانع تصمیم‌گیری کارآمد و مفید می‌شود؟
نداشتن اطلاعات و آگاهی کافی، رفتار وسواسی، ترس از نتیجه و احتمال شکست.

فعالیت ۶-۱۰ << صفحه ۱۵۰ کتاب درسی

کدام یک از موانع ذکر شده، در تصمیم‌گیری شما اثرگذار بوده است؟ برای آن مثالی بزنید و پیامد تصمیم‌گیری خود را بنویسید. اعتماد افراطی، اعتماد و اتکای زیاد به تصمیمات خودم و عدم مشورت با دیگران از موانع تصمیم‌گیری‌های من بود.

فعالیت ۶-۱۱ << صفحه ۱۵۱ کتاب درسی

با مرور تجارب روزهای گذشته خود، برای تعارض گرایش- گرایش سه نمونه بیان کنید. پاسخ پیشنهادی است: (۱) انتخاب بین دو شهر زیبا برای مسافرت. (۲) انتخاب بین دو فیلم با موضوعات جذاب (۳) انتخاب بین دو شغل ایده‌آل برای کار

فعالیت ۶-۱۲ << صفحه ۱۵۲ کتاب درسی

آیا شما تاکنون در موقعیت تصمیم‌گیری مربوط به تعارض از نوع گرایش- اجتناب قرار گرفته‌اید؟ آن موقعیت را بنویسید و برای دیگر هم‌کلاسی‌ها بخوانید. پوشیدن لباسی که دوست دارم ولی با قوانین مدرسه سازگار نیست یا انتخاب بین لباسی که مدل آن را خیلی دوست داشتم، اما رنگ آن را نمی‌پسندیدم.

فعالیت ۶-۱۳ << صفحه ۱۵۳ کتاب درسی

با بررسی تجربیات شخصی خودتان، یک مثال از نوع «تعارض اجتناب- اجتناب» بنویسید و آن را برای دیگر هم‌کلاسی‌ها بخوانید. شخصی نیاز به جراحی دندان دارد، ولی از جراحی هراس دارد؛ پس باید یا دندان درد را تحمل کند یا بر ترسش غلبه کرده و جراحی کند.

فعالیت ۶-۱۴ << صفحه ۱۵۵ کتاب درسی

شما، علاوه بر موقعیت‌های پرخطری که ذکر شد، چه موقعیت پرخطر دیگری را می‌شناسید؟ آنها را برای هم‌کلاسی‌های خود بگویند و بهترین شیوه تصمیم‌گیری آن موقعیت را به بحث بگذارید. سوار قایق شدن یا شنا کردن در دریای متلاطم، رانندگی بدون گواهینامه (زیر سن قانونی)، موتورسواری بدون کلاه ایمنی، عدم رعایت مقررات در استفاده از وسایل شهربازی، شرکت در فعالیت‌های پرهیجان مانند کوهنوردی، صخره‌نوردی، چتر بازی و... بدون آموزش، امکانات و حضور مربیان متخصص.

جمع‌بندی درس << صفحه ۱۵۶ کتاب درسی

با توجه به مطالبی که در این درس خواندید به یکی از تصمیم‌های آموزشی مربیان مدرسه اشاره کنید و بنویسید. استفاده از یادگیری گروهی در کلاس (۱) به چه دلیل آن فعالیت، تصمیم‌گیری است؟ به این دلیل که راه‌های گوناگون یادگیری در کلاس درس را ارزیابی کرده و از میان راه‌حل‌ها بهترین روش را برگزیده است.

(۲) به نظر شما سبک تصمیم‌گیری آن فعالیت چه سبکی بوده است؟ سبک منطقی

(۳) اگر شما به جای مربیان مدرسه بودید، چه سبکی را اتخاذ می‌کردید؟ همین سبک منطقی را بر می‌گزیدم. زیرا بنای این تصمیم‌گیری نه عجله و نه شتاب و نه احساسات زودگذر، نه اطاعت و پیروی کورکورانه، بلکه اندیشیدن بوده است و تصمیم‌گیرنده‌ها راهکارهای ممکن را می‌سنجند و از یک روش قاعده‌مند و منظم استفاده می‌کنند.

(۴) پیامد سبک تصمیم‌گیری اتخاذ شده چیست؟ یادگیری بهتر و عمیق‌تر موضوع درس